

Mr. sc. Tomislav Ćorić

PRIKAZ KNJIGE

NASLOV: **HRVATSKA U SVJETSKOM VRTLOGU**
AUTOR: **IVO PERIŠIN**
Izdavač: **Razlog**
Godina izdanja: **2006.**
Broj stranica: **179**

Knjiga "Hrvatska u svjetskom vrtlogu" trideseti je naslov jednog od naših najznačajnijih znanstvenika iz područja financija, akademika Ive Perišina. Uz znanstvenu karijeru profesora i predavača na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, profesor Perišin obnašao je i niz značajnih državnih funkcija: generalnog direktora Narodne banke Jugoslavije (NBJ) u Hrvatskoj, guvernera NBJ, podsekretara u Ministarstvu financija, te predsjednika Izvršnog vijeća Sabora i predsjednika Sabora Socijalističke Republike Hrvatske.

Već podnaslov knjige "Traktat o tome kako Hrvatsku, jedan od iveraka na uzburkanom globusu, izvući iz vrtloga svjetskih gospodarskih i političkih prilika i pokrenuti njezin snažan gospodarski uzlet" ukazuje na to da u njoj akademik Perišin svoje znanje i iskustvo stavlja u službu iznalaska strategije snažnijeg razvoja hrvatskog gospodarstva.

Sadržajno, djelo se sastoji od sedam cjelina. Nakon kratkog uvoda, u prvom dijelu autor objašnjava zbivanja na svjetskoj ekonomskopolitičkoj sceni vješto prelazeći iz jednog razdoblja u drugo, pri čemu razotkriva vrlo zamršene strateške pozicije Rusije, Japana i Kine te onu na kojoj počiva dominacija svjetskog ekonomskog lidera, SAD-a. Pri tome se u više navrata naglašava problem nafte kao pokretača ekonomskih i političkih procesa u modernom svijetu.

Drugi se dio knjige sastoji od dva potpoglavlja. U prvom od njih autor analizira trenutnu ekonomsku poziciju Hrvatske. Termin "iverak", korišten u podnaslovu knjige, više ne izaziva dvojbe. Riječ je o malenoj i slaboj ekonomiji koja je poput iverka izložena vanjskim utjecajima, pa i najmanjem povjetarcu. Drugi dio ovog poglavlja povijesni je pregled ekonomskih i socijalnopolitičkih prilika u vremenu prije osamostaljenja Hrvatske. Permenentna zavisnost i rascjepkanost hrvatskog teritorija koja je trajala sve do pada apsolutističke kraljevine, te rat koji je uslijedio, osigurali su tek stagnaciju u svim sferama. Poratno razdoblje obilježeno je izgradnjom socijalističkog društva po uzoru na sovjetski model, za što zemlja nije bila ni kadrovski niti ideološki spremna. Uslijedila je reorganizacija, a kasnije i potpuno odbacivanje sovjetskog modela. Model radničkog samoupravljanja koji je uslijedio, uza sve negativne strane, prouzročene prema njegovu mišljenju prevelikim političkim tenzijama, Perišin smatra u velikoj mjeri uspješnima, posebice u sferi bankarstva. Banke tog vremena, prema autorovu poimanju, "najblištavije dostignuće samoupravljanja",

pomogle su da se u društvu raskriju modaliteti kojima bi se u gospodarstvu oživjela težnja optimalizaciji i energija autosanacije koje su do tada bile umrtnjene.

Treći dio knjige posvećen je razdoblju od kraja osamdesetih godina na ovamo koje autor već u naslovu ironično naziva "slavnim vremenom naše tranzicije". Riječ je o tekstu koji razotkriva neadekvatnost ekonomske strategije u spomenutom periodu koju autor na samo sebi svojstven način poistovjećuje s gradnjom kuće od krova. Nedostatak ideje, pravna konfuzija i netransparentnost na svim razinama doveli su do stvaranja "ogromnih smetlišta" kao proizvoda privatizacije. Izostanak pozitivnih pomaka Perišin djelomično pripisuje i nemaru i neznanju pa podsjeća da se ne vodi računa o tome da ni jedna makroekonomska veličina sama po sebi nema neko značenje ukoliko se temeljito ne istraži što se krije u njenoj pozadini i što ju determinira. Pri tom polazi od teze akademika Radmana: "*Sve prodire kroz sve i prožima se. Sve je međupovezano i međuzavisno.*", koja je jedna od ideja vodilja i u četvrtom poglavlju.

Prioritet ekonomske politike trebao bi biti smanjenje nezaposlenosti, jer aktivacija bilo koje gospodarske jedinice doprinosi pokretanju metaboličke snage gospodarstva koja je prema Perišinu presudna za snažniji gospodarski rast. Nastavno na navedeno, Perišin niti u često spominjanoj devalvaciji ne vidi spasonosno rješenje koje bi potaklo izvoz i pokrenulo gospodarstvo. Pri tome se slaže s tvrdnjama Dubravka Mihaljeka o nužnosti uvođenja horizontalnih mjera kojima bi se povećala konkurentna sposobnost čitave privrede. Kako zagovornici devalvacije tako i pristalice aktualne ekonomske strategije u nekim se trenucima čine zatranim autorovim kontra argumentima, da bi on već u sljedećim rečenicama negirao bilo kakve polemičke pretenzije, naglašavajući besmisao takve polemike te prepuštajući nas lirskim opisima iz svog zavičaja.

Peto poglavlje knjige predstavlja autorov osvrt na nacrt dokumenta Strateški okvir za razvoj 2006. – 2013. Ova nova strategija koja kao cilj ističe ostvarenje društvenog prosperiteta uz pomoć razvoja i zapošljavanja nailazi ne bezrezervnu Perišinovu podršku. Unatoč podršci strategiji kao prvom kompleksnom prilogu uspješnom gospodarskom razvitku, Perišinova sumnja u njenu provedbu je očita. Prije svega zbog institucionalnog aparata koji bi strategiju trebao provesti, a kojemu autor odriče kompetentnost i kredibilitet.

U šestom poglavlju autor se još jednom okreće problematici bankarstva. Opisujući njegov razvoj, Perišin smatra da je svjetsko bankarstvo doživjelo velebn uspon uz istodobnu degeneraciju njegovih osnovnih funkcija, a sve u cilju stvaranja profita, za što primjere pronalazi i u hrvatskoj praksi.

U zaključnim napomenama autor dvoji o sposobnosti i spremnosti sustava da se smetlišta pretvorbe razgrnu. Zbog toga ističe da društvo ni u kom slučaju ne bi smjelo zanemariti svoju elementarnu odgovornost koja izražava demokratsku pravnu tečevinu koja se sastoji i u eksproprijaciji novčane i fizičke imovine svih onih koji su se tih sredstava dokopali zloupotrebama. Aktiviranje metaboličke snage gospodarstva u trenutnim uvjetima Perišin, iako svjestan dominacije svojih protivnika, vidi isključivo u primjeni samoorganiziranja u svakoj gospodarskoj ćeliji.

Knjiga "Hrvatska u svjetskom vrtlogu" otvara čitav niz novih perspektiva u poimanju hrvatske ekonomske realnosti. Akademik Perišin u svom djelu bez imalo oklijevanja zalazi u razna područja ekonomije, ukazujući na netransparentnost i niz nepravilnosti koje je razdoblje tranzicije donijelo sa sobom. Nasuprot tome, rješenja koja autor predlaže dobra su osnova za konstruktivnu raspravu pri izradbi ozbiljne razvojne strategije. Znanje i iskustvo koje iza njih stoji ne u kom se slučaju ne smiju i ne mogu podcijeniti.